Klimik Dergisi 2023; 36(1): 1-2

6 Şubat Depremleri ve İnfeksiyon Hastalıkları: Klimik Derneği ve Klimik Dergisi Neler Yapıyor?

6th February Earthquakes and Infectious Diseases: What are the Turkish Society of Clinical Microbiology and Infectious Diseases and Klimik Journal Doing?

Alpay Azap[1,2]

[1] *Başeditör, Klimik Dergisi*
[2] *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye*

Cumhuriyetimizin 100. yılını coşkuyla kutlamak ve ikinci yüzyılında daha güçlü bir Cumhuriyet için daha çok çalışmak üzere başladığımız 2023 yılı, 6 Şubat'ta gerçekleşen iki büyük depremle bizleri karşıladı. Dokuz saat arayla gerçekleşen 7.7 ve 7.4 büyüklüğe sahip iki depremde 10 ilimizde on binlerce bina çökerken resmi rakamlara göre 6807'si yabancı uyruklu 49 589 kişi hayatını kaybetti (1). On binlerce insanımız ağır yaralandı, uzuvlarını kaybetti. Sağ kurtulabilenler evlerini, iş yerlerini, sevdiklerini, geleceklerini kaybettiler.

Deprem nedeniyle 448 sağlık çalışanı hayatını kaybetti, 528 sağlık çalışanı yaralandı (2). Türk Tabipleri Birliği'nin kayıtlarına göre 102 hekim vefat etti (3). İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji camiası olarak biz de iki üyemizi depremde kaybetmenin derin acısını yaşıyoruz. Adıyaman Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde görev yapan Dr. Mehmet Selim Şahin ve Antakya Devlet Hastanesi'nde görev yapan Dr. Ceren Açıkalın'ın anıları önünde saygıyla eğiliyoruz.

Depremler dünya genelindeki doğal afetlerin sayıca %10'dan azını oluştursalar da can kayıplarının %20'den fazlası depremlerde gerçekleşmektedir. Deprem kuşağında olan ülkemizde 1900 yılından 2022 Haziran ayına kadar 6Mv ve üzeri büyüklükte 226 deprem gerçekleştiği ve bu depremlerde on binlerce insanın hayatını kaybettiği, yüz binlercesinin yaralandığı bilinmektedir (4). 6 Şubat Depremleri etkiledikleri alan, neden oldukları yıkım ve ölüm sayısı açısından birinci sıraya oturmuştur. Bu depremlerin toplumsal hayat üzerindeki yıkıcılığı o kadar çok boyutlu ve büyüktür ki uzunca bir süre ülkemizdeki birinci gündem maddesi, depremin neden olduğu sorunların çözülmesi olmak durumundadır.

Depremlerin neden olduğu sağlıkla ilgili sorunların başında bulaşıcı hastalık riskinin artması gelmektedir (5). Sık kullandığımız bu önerme ilk bakışta doğru gibi görünse de aslında depremler bulaşıcı hastalıklara neden olmazlar. Tıpkı depremin değil hatalı binaların insanları öldürmesi gibi, depremin kendisi değil depremden sonra ortaya çıkan koşullar bulaşıcı hastalıkların yayılmasını kolaylaştırır. Depremlerden sonra infeksiyon hastalıklarının artmasına ve salgınların ortaya çıkmasına neden olan koşullar; sağlıklı suya (içme ve kullanma suyu) erişim zorluğu, altyapının iflas ettiği ortamlarda kişisel hijyene uyum zorluğu, kanalizasyon ve atık su sisteminin hasara uğraması ile su ve gıda kontaminasyonu, güvenli gıdaya ulaşım zorluğu ve yetersiz beslenme, kalacak yer problemi, kalabalık çadır ve konteynırlarda barınma, olumsuz hava koşulları, ısıtma veya soğutma ekipmanı yetersizliği, artan insan hareketliliği, vektörlerin ve rezervuarların çoğalması, koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerinin kesintiye uğramasıdır (6).

Depremlerden sonra ortaya çıkan bu koşullar nedeniyle solunum yoluyla bulaşan hastalıklar (influenza, COVID-19, kızamık, suçiçeği, tüberküloz), ishalli hastalıklar, hepatit A ve hepatit E, uyuz ve bit infestasyonları artan sıklıkta görülebilmekte, salgın boyutuna ulaşabilmektedir. Deprem sırasında gerçekleşen yaralanmalardan kaynaklanan tetanos ve yumuşak doku infeksiyonları, hastanede takip edilen yaralılarda gelişen dirençli bakterilere bağlı infeksiyonlar da eklendiğinde infeksiyon hastalıklarının deprem sonrası dönemde en önemli halk sağlığı sorunlarından biri olduğu söylenebilir. İnfeksiyon riski özellikle depremden sonraki 4. günden itibaren artış göstermekte, haftalarca yüksek kalmaktadır (6). Dolayısıyla infeksiyon hastalıkları ve klinik mikrobiyoloji uzmanları olarak zamanımızın ve enerjimizin önemli kısmını önümüzdeki aylarda bu konuya ayırmak durumunda kalacağımızın bilinciyle hazırlıklarımızı yapmamız gerekiyor.

Bu hazırlıklar çerçevesinde Türk Klinik Mikrobiyoloji ve İnfeksiyon Hastalıkları Derneği depremin birinci gününden itibaren depremden etkilenen üyelere ulaşarak hem kendi sağlık durumları ve ihtiyaçları hem de sahada infeksiyon hastalıkları açısından yaşanabilecek olumsuz durumlar hakkında bilgi almaya çalıştı. Ardından bölgede inceleme gezisi

Cite this article as: Azap A. [6th February Earthquakes and infectious diseases: What are the Turkish Society of Clinical Microbiology and Infectious Diseases and Klimik Journal doing?]. Klimik Derg. 2022;36(1):1-2. Turkish. **Sorumlu Yazar / Correspondence:** Alpay Azap, **E-posta / E-mail:** alpayazap@yahoo.com, **Geliş / Received:** 20 Mart / March 2023, **Kabul / Accepted:** 20 Mart / March 2023, **Yayım / Published:** 21 Mart / March 2023, **DOI:** 10.36519/kd.2022.4597

yapmak üzere benimle birlikte Prof. Dr. Serap Şimşek-Yavuz, Prof. Dr. Esin Şenol ve Doç. Dr. Selçuk Özger'in yer aldığı bir deprem koordinasyon kurulu oluşturuldu. Kurul üyeleri olarak 12 Şubat Pazar günü Dörtyol'da başladığımız dört gün süren inceleme gezisinde İskenderun, Antakya, Gaziantep, Besni, Adıyaman, Elbistan ve Kahramanmaraş'ta meslektaşlarımız ve yetkililerle görüştük. Bölgede çalışan üyelerimizin ve sağlık yöneticilerinin yer aldığı bir haberleşme grubu oluşturduk. Tespit ettiğimiz sorunları ve çözüm önerilerini hemen yetkili makamlara ulaşarak iletmenin yanında bir rapor haline de getirdik (7). 16 Şubat'ta Dernek sitesinde yayımlanan raporda yer alan gözlemlerimiz yukarıda literatürden aktardığım bilgilerle uyumludur. Ülkemize, bölgeye ve yaşanan felaketin öznel koşullarına göre ek sorunlar da söz konusudur. İnfeksiyon hastalıkları açısından daha büyük sorunlar yaşanmaması adına rapordaki uyarıların dikkate alınması ve önerilerin hayata geçirilmesi son derece önemlidir. Raporda yer alan tespitler ve önerilerin tamamını bu yazı içinde tekrar etmek gerekmemekle birlikte, raporun ikinci maddesi özellikle önemli olduğundan burada bir daha paylaşmak uygun olacaktır: "*Olası herhangi bir salgınının erken dönemde farkına varılabilmesi ve gerekli önlemlerin hızla alınabilmesi için bulaşıcı hastalıkların takibi (sürveyans) yapılmalıdır.*" Bölgede bu sürveyansın yapılmakta olduğunu görmek bizleri sevindirmekle beraber, sonuçların sağlıkçılarla ve kamuoyuyla düzenli olarak paylaşılmadığı takdirde sürveyansın amacına ulaşmasının olanaksız olduğunu yetkili makamlara bir kere daha buradan hatırlatmak gerekiyor.

Bugün geldiğimiz noktada, Klimik Derneği Yönetim Kurulu, yetkili makamlarla ve bölgede çalışan üyelerimizle iletişim halinde güncel durumu takip etmekte ve gerekli müdahaleleri yapmaya çalışmaktadır. Bir yandan da deprem ve sonrasındaki koşullarla ilişkili infeksiyonlar hakkında çevrim içi konferanslar ve toplantılarla eğitim çalışmalarını sürdürmektedir. Derneğimiz eğitim çalışmalarının yanı sıra bilimsel üretimi de önemli bulmakta ve desteklemektedir. Ülkemiz bir deprem ülkesi olmasına, çok sayıda büyük deprem yaşamamıza rağmen depremle ilgili literatüre katkımızın sınırlı olduğu görülmektedir. Bundan sonraki afetlerde yaşanabilecek infeksiyon hastalıkları ile ilgili sorunlara doğru çözümler getirilebilmesi için bilimsel bilgi üretiminin önemi ortadadır. *Klimik Dergisi* olarak bize ulaşan depremle ilgili araştırmaları hızla değerlendirerek bilim ortamıyla paylaşmaya gayret edeceğiz. Tüm üyelerimizi ve farklı disiplinlerden okurlarımızı bilimsel yazılarını *Klimik Dergisi*'ne göndermeye davet ediyoruz.

Klimik Dergisi TÜBİTAK ULAKBİM TR Dizin'de!

Deprem nedeniyle acı ve üzüntü içinde olduğumuz günlerde bizleri biraz olsun teselli eden bir gelişmeyi de yeri gelmişken sizlerle paylaşmak istiyoruz. *Klimik Dergisi*'nin TR Dizin'de taranması için sene başında yaptığımız başvuru kabul edildi ve *Dergi*'miz üç yıllık aradan sonra 2022 yılı itibariyle yeniden TR Dizin'de yer alıyor. *Dergi*'mize uzun yıllar (27 yıl) Başeditör olarak büyük emek veren Prof. Dr. Haluk Eraksoy, 2020 yılının sonunda görevini bana devrederken kaleme aldığı yazısında Türkçe bilimsel üretimin önemine dikkat çekmiş ve "Türkçeyi çağdaş sanat, bilim ve teknolojinin, kısacası çağdaş uygarlığın bütün gereklerini karşılayacak bir dil durumuna getirme borcumuz vardır" cümlesiyle *Klimik Dergisi*'nin misyonunu çok güzel özetlemişti (8). Değerli Hocamızdan bayrağı devralıp daha yükseklere çıkarma ve misyonumuzu yerine getirme yönünde küçük bir adım atabilmiş olmanın sevinci ve coşkusuyla çalışmaya devam edeceğiz. Ülkemizi ve dilimizi, bilim alanında çağdaş uygarlığın önemli bir temsilcisi yapma yolunda yürümeye devam edeceğiz. Çünkü biliyoruz ki; "Dinlenmemek üzere yürümeye karar verenler, asla ve asla yorulmazlar" (9).

KAYNAKLAR

1. 43. gün! Depremde ölü sayısı ne kadar oldu, güncel yaralı sayısı kaç? Hangi ilde kaç bina yıkıldı, kaç kişi öldü. CNN Türk [Internet]. [güncelleme 20 Mart 2023; erişim 18 Mart 2023]. https://www.cnnturk.com/turkiye/42-gun-depremde-olu-sayisi-ne-kadar-oldu-guncel-yarali-sayisi-kac-hangi-ilde-kac-bina-yikildi-kac-kisi-oldu
2. Bakan Koca: Depremde 448 sağlık çalışanı hayatını kaybetti, 528'i yaralandı. TRT Haber [Internet]. [erişim 18 Mart 2023]. https://www.trthaber.com/m/haber/gundem/bakan-koca-depremde-448-saglik-calisani-hayatini-kaybetti-528i-yaralandi-748431.html
3. 6 Şubat Depremi [Internet]. Ankara: Türk Tabipleri Birliği. [erişim 18 Mart 2023]. https://www.ttb.org.tr/deprem/
4. Depremler [Internet]. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü. [erişim 18 Mart 2023]. http://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/2/deprem-verileri/sayisal-veriler/
5. Mavrouli M, Mavroulis S, Lekkas E, Tsakris A. The impact of earthquakes on public health: A narrative review of infectious diseases in the post-disaster period aiming to disaster risk reduction. Microorganisms. 2023;11(2):419. [CrossRef]
6. Kouadio IK, Aljunid S, Kamigaki T, Hammad K, Oshitani H. Infectious diseases following natural disasters: prevention and control measures. Expert Rev Anti Infect Ther. 2012;10(1):95-104. [CrossRef]
7. Klimik Derneği Deprem Koordinasyon Kurulu Raporu [Internet]. İstanbul: Türk Klinik Mikrobiyoloji ve İnfeksiyon Hastalıkları Derneği. [erişim 19 Mart 2023]. https://www.klimik.org.tr/2023/02/16/klimik-dernegi-deprem-koordinasyon-kurulu-raporu/
8. Eraksoy H. [Time to handover to the new editor-in-chief]. Klimik Derg. 2020;33(3):199. Turkish. [CrossRef]
9. Ankara Halkevi'nde bir konuşma, Mustafa Kemal Atatürk, 01 Nisan 1937 [Internet]. Ankara: T.C. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurulu Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı. [erişim 19 Mart 2023]. https://www.atam.gov.tr/ataturkun-soylev-ve-demecleri/ankara-halkevinde-bir-konusma